

A MARNOALAGÚT

– nyolc miniidézetről

Buda talpalatnyi zöld foltjai egy magányos isten állatkertjét alkotják meg, írtam néhány éve a *Nárcisz készül* című verseskötet kapcsán, azóta pedig, *A semmi esélye* és még inkább a *Kairos* sorait olvasva, óhatatlanul megmozdult bennem a térkép. Talán önkényes az időpont és a felismerés hangoltsága, értelmezésem mindenestre jócskán megérett a dimenzióváltásra: Marno versei azóta is ugyanazon, de legalábbis hasonló jelölők bűvöletében keringenek, hogy olvasatomnak mégis más irányt szabjanak. Az évek óta létező topográfiát, a séták, a testrészek és élőlények rendszerét annak idején, hogy egy pillanatra megszelídíthessem és elszámolhassak kristálytisztá kavargásával, *eltérített szomatizációként* írtam le. De ha isten a Marno-vers beszélője, amint újra és újra megkonstruálja világát – nevezetesen: a testet a szövegben, a test környezetét a szövegben, illetve a testhár megtapasztalásának, valamint a beszélés tényének mindannyi velejáróját, szintúgy a szövegben; vagyis ott, ahová valójában nem tartozik, afféle állandósuló, élethosszig tolazkodni meg nem szűnő tükörfázisként –, ha isten, akkor bizonyosan élet-halál ura.

Alagút. Aki szokott errefelé sétálni, tudja: *itt is van*, nem messze a Vérmezőtől, a vonatok ezen keresztülhajtva hagyják el a Déli pályaudvart. A *Kairos*ban olvasható versek, úgy tűnik, a lehető legkonkrétabban el is választják az életet a haláltól e nagyon is modern, városi, körülhatárolható forma által. Rideg, mégis sokfunkciós metafora ez a tereptárgy. Mihez-tartás végett jelzi, hogy mi van *innen* és mi *túl*.

...átvisz még egy alagúton...¹

Evidens, hogy az olvasónak esélye sincs látni, mi zajlik fölöttünk.

...jó lesz aludni, álmodni / bent az alagútban...²

Az alagút relatív történésként éli meg az áthaladást, kizárva a tapasztalót mindabból, ami a felszínen játszódik.

Olvasás közben a versekhez rendelhető perspektíva tehát mintha megújult volna, a figyelem tárgyává váló tartalom azonban folytonosnak érződik a korábbi kötetekével. Ahogy az előbb utaltam rá, a versek beszédhelyzete igyekszik elhitetni velünk, hogy a testrészek helye a szövegben van, és ez a demonstratív eltolás érezteti a hatását az – újra és újra megkonstruált, vagy ha úgy tetszik: szimulált – organizmus működésében. A torok, a hát, a nyelv és Marno többi visszatérő testrésze sallangmentes, diszfunkcióikról tudomást venni nem rest alkatrészekként kapcsolódnak be a megszólalás körülményeit, okait és buktatóit boncolgató beszédbe. A szerepzavar mint póz a megbetegített tudat ön-újrafelfedezésének ciklusai révén szab ritmust az életnek, a szomatizáció szövegszerű szublimálása, ha hoz is időleges fellelegzést, akkor az kívül reked a versen. A Marno-vers, mint már régebb óta, az indítást megelőzően felgyülemlett készletet számolja fel, mire a zárlatig jut, ilyen módon a kötetek lapjai láncszemről láncszemre (és egyre tudatosabban) beszélnek el az olvasó tanúvá változtatásának mikéntjét. A beszélő a preparátorétól nem teljesen idegen módon próbálja valahogyan beilleszteni testi valójának darabjait, a teljesség igénye nélkül. A részletekre irányuló tökéletes figyelemnek adózik az olvasó figyelme (ilyen módon nyomban tükörképpé is válva), miközben a versek beszélője kikészíti magát.

...a kertben sem hagyom abba, / széttemetve gondolatokba.³

1 „Pormutáció”, *Kairos* (Palatinus, 2012; a szövegben idézett többi vers is ebből a kötetből származik).

2 *Hol*.

3 *Azután*.

Marno körül összetapad a tér. Csomókban tapad az olvasó izzadt fejbőrére a jelentés. Valami nincs rendjén, nem megy simán a vers. Rajta tartom a szemem a felületén, és nincs ott, ahol emberi számítás szerint lennie kellene. Magát a felületet, „a mélység kérdését fölvető felületeket”⁴ nem hagyja békén a versbeszéd, újra és újra, fáradhatatlanul megmásítja a neki szánt szerepet.

...akit épp beképzelt magának...⁵

Ebben a világban tehát a szó álmodja a testet, és valahányszor szólásra emelkedne a beszélővel azonosítható test, rögtön el is éri saját határait, hiszen egyedüli megjelenési formája a – kizárólag működési zavaraiakon keresztül nevezetessé váló – részlettárgyak újra- és újrainduló lajstroma. Állításai kivétel nélkül topografikusak, ez a beszélő nem annyira megelevenedő emlékezeti tartalmában, hanem éppen az emlékezete szerkezetében, mértanfüzetbe illően akkurátus újrakeresztéseiben él. A séta élménykészletében harmonikus egységben fordul elő egymás mellett terep és megfigyelő, a környezeti hatások összessége és a mindenkori testkép. Mindannyian együtt lesznek alkatrészei egyetlen összképnek, ahol antropomorfizáció és dehumanizáció nem válik el. Ugyanabban a radikális, mellérendelő gyakorlatban, amelyben minden aspektus azonos jogkörrel bír: a szél gyomra éppúgy, mint a szájpaddal szembe fordított tűz.⁶

...[a levegő]... többet öl, mint amennyit feltámaszt ebből a kísértetből...⁷

És hiába alagút ez, ne hagyjuk, hogy megérintsen bennünket a psziché kétélű jártassága, a klausztrófóbia, hiszen a versbeszéd számára, amióta megörökítette magát, egyáltalán nem baj – sőt, kanonizációs szempontból végső zálog –, hogy nincs kijárat.

4 Képek.

5 Inkább.

6 A szél gyomra; Az ember.

7 Légy.

Sziji Ferenc

SZÜNETHINTA

Marno Jánosnak

Nemrég befejeztem valamit,
egy hosszú ideje tartó,
de ahhoz képest nem túl terjedelmes
sorozatot, és most szünet van.

Nincs semmi. Nem látok
magam előtt semmit,
visszanézni meg nem merek,
mert azzal a sok idővel mit tehetnék?

Nem is akarok semmit.
A fogalmazás a döntő pontokon
mindig visszakanyarodik hozzám,
vagy inkább felém, és körüljár,
mint egy sátánista szekta.
Azok is a szertartásban bíznak,
de nem találják el sehogy
a hit ördögi lényegét.

A független létezők pusztája léte
sokkal tanulságosabb lenne,
de ahhoz messzire kellene utazni.
Mi jöhet szóba, talán egy alvó vulkán,
csak nézném a hegyet és a rajta élő embereket,
amíg szépen el nem küldenek.

Vagy legalább a nyelvet eloldozni
magamtól, ahhoz csak egy bányászati
vagy repülési szótárt és egy rövid
nyelvtani összefoglalót kellene
betáplálni egy intelligens nyomtatóba.

Ebben az ürességben a szigorú pontosság
délibábjá. Ne számítson se az én,
se a közös.

Vagy végső esetben valami helyi hullámból
egy kimért szakaszt
rozsdás vasak között eltéríteni,
és mindegy is,
milyen és mekkora felületre,
rongyos felhőre vagy tökéletes lepkeszárnyra.